

Szükséges hozzá a fejlett nyelvérték s a nyelv lelki alkatának ismerete. De talán legfontosabb követelmény az elfogulatlan bölcsesség, a józan középút megérzése és bizonyos mértéktartó tárgyilagosság. A nyelvvédő ne a másik táborot igyekezzék cáfolgatni, hanem a személytelen igazságot szolgálni.

Tiszamarti könyve az ilyen értelemben vett nyelvhelyesbítés tekintetében nyújt sok hasznos tanulságot. A mű írónak és olvasónak készült. De „az iskola is haszonnal forgatja majd. Az ifjúság szívesen fog tanulni olyan könyvből, mely az élet nyelvéből szedett példákon mutatja be a stílusjavítás módjait.“

Szerző végigtekint a magyar szófajok, mondatrészek szerepén. Bemutatja a magyar nyelv szellemének megfelelő használatmódjait. Sok megszívlelendő megállapítást olvashatunk a könyvben az igekötők helytelen használatát illetően. Fejtegetéseikhez hozzátehetjük, hogy a gyengült nyelvértékű ember sokszor nem tartja már elég kifejezőnek a pusztá ige jelentését, s úgy véli, hogy ezt az igekötővel nyomósíthatja. Így születtek az ilyen kifejezések: „a lap a cikket leköszölte.“ — „a hírt a rádió bemondta.“ — a könyvet kiolvastam., stb.

A magyar gondolkozásmód ősi jellegét és a szabatos gondolatközlés követelményeit világítják meg a következő fejezetei: *Idegen szók, Idegenyszerűségek, Szórend, Világosság, Szabatosság, Rövidség, Változatosság, Választékosság és ízlés, Jóhangzás*. Bőséges példái szemléletesen érzékeltetik a stílusztikailag helyes írás és beszéd alapelveit. A kifogásolható és helyes fogalmazású mondat egymásmellé állításával rámutat arra, mennyi megrögzött, pongyola vagy értelmetlen kifejezésmód, szólam ragadt meg — különböző hatások fertőzése folytán — a magyar nyelven. A rögtön megadott helyesbített kifejezés nemcsak az egyes hibák kerülésére mutat utat, hanem továbbgondolkozásra is készítet. Sőt felébreszti a felelősségérzetünket a helyes magyar nyelvvél és fogalmazással szemben.

Ypszilon

v. Somogyváry Gyula, *Katonacsillag megfordul.* (I.-II. kötet 348, 316 old. 2 térképvázlat. Uj Idők Irodalmi Intézet (Singer és Wolfner) kiadás).

Ha regényíróinkat kedvelt tématerületük szerint csoportosítjuk, Somogyváry Gyulát a nevelő célzatú katonaregény egyik népszerű művelőjének mondhatjuk. A magyar történelem hősi korszakait eleveníti meg műveiben. A magyar katona kiváló harci erényeire vet fényt, akár Buda visszafoglalásának, akár a világháborúnak egy-egy regényes-történeti részét választja elbeszélése keretéül.

Legújabb regénye az 1848—49-i magyar önvédelmi és függetlenségi harcok első részletét tárgyalja. A nemzet ilyen esetekben mindig összefogott. A semmiből szervezett végvári, kuruc vagy honvéd csapatokat s a túlerővel szemben — ha nem is a harctéri sikert, de — az erkölcsi győzelmet kivívta magának.

A schwechati csata után a császári hadak nyugatról és északról benyomultak Magyarországra. Görgey tehát, hogy ideje legyen a honvédújoncokat ütöképes hadsereggé szervezni, a főváros felé hátrált. Így Windisch-Grätz az osztrák túlerővel elérte Pestet s már Görgey seregét is körülzárással fenyegette. Ekkor Görgey a Felső-Tisza vidékére vontatta vissza csapatait, s a branyiszközi győzelemmel magához ragadta a kezdeményezést. A magyar szabadr

ságharc katonacsillaga ekkor fordult meg.. Ezt a főcselekményt bőségesen színezi a szerző a csapatok életének továbbá a meghitt jeleneteknek vagy izgalmas eseményeknek közbeszövésével.

Somogyvári regényírói sajátosságainak és írói művészetének megállapítása a szakfolyóiratok feladata. Mi most csak a témával szemben elfoglalt álláspontját: írói étoszát vizsgáljuk. Így a könyvet jelenleg nem elsősorban mint regényt ajánljuk a kartársaink figyelmébe. Két magasabb szempont indítására emlékezünk meg róla. Az egyik a *szabadságharc* korának részletes *történeti rajza*. Rávillágít a szereplő személyek jellemzése során a nagy nemzeti vállalkozás politikai és stratégiai intézőire; ezenkívül szinte aprólékos részletességgel írja le az egyes harci mozdulatok taktikai előkészítését és lefolyását. A másik okunk pedig az írónak sok-sok történelmi *értékelő vagy bíráló megjegyzése*, elmélkedő észrevétele. (A gerillaharc és a magyarság I. 135 sköv. Görgey fővezérsege, jelleme, 266 sköv stb.) Ezek az elvi jellegű megállapításai minden nagy történelmi erőfeszítés napjaiban — tülemlelkedve a konkrét eseményeken és adottságokon — szinte időfeletti módon érvényesek. Több-ször az érzése az olvasónak, hogy Somogyváry a szabadságharcról beszél, de a másodikk világháborúra gondol.

A mű tehát nem a mesélő fantázia alkotása, nem regényes cselekményt beszél el. Ifjúsági és nevelői értéke inkább az, hogy a feldunai hadsereg életének és Görgey megfontolt hadvezetésének részletesen rajzolt képét kapjuk benne. Az író sok apró vonásból állítja össze a nagy magyar nemzeti megmozdulásnak hősi gesztusokban bővelkedő korpéjét. Ez magyarázza, hogy főfeladatának a *korhangulat éreztetését* tartja. Ne is mérjük tehát a szórakoztató regény mértékességével. A könyv elsősorban öntudatra ébresztő, vagyis tanulságos olvasmány.

Augur

Noszlopi László, A szeretet lélektana és bölcelete. Pantheon kiadás. Budapest. 1944. 175 old.

Noszlopi írásait szívesen vesszük kézbe. Könnyed stílusa leköt, mondani- valója elgondolkoztat. Új könyve egyenes folytatása korábbi munkáinak; viszontlátjuk régebbi témáit, továbbszöve, csiszolva.

A könyv címe nem teljesen fedi tartalmát, mást is találunk benne, mint amit a fedőlap sejtet. Talán az a, több helyen is felbukkanó, törekvés jellemzi legjobban a munkát, amely a különböző lélektani irányok egyeztetésére irányul. Ebből a szempontból külön értékelésre tarthat számot az a fejezet, amely a régieknél a szeretetről alkotott felfogását, több helyen igen sikeresen fordítja át korunk lélektani nyelvezetére. Az eltérő nézőpontok alaposabb megvilágítása és egyenlítése kedvéért szívesen tesz kitérőket a szerző, s rövidebben-hosszabban előidézi a szeretettel csak közvetett kapcsolatban álló tanítások tárgyalásánál. Így kapunk „Ösztön és szeretet“ címen kerak Szondi — ismertetést és bírálatot, mely az utóbbi időben mind gyakrabban megjelenő ilyen irányú írások közül, talán a legsikerültebb. Az ösztönproblémákkal foglalkozóknak erre külön felhívjuk a figyelmét.

A szeretet fajainak kitünő osztályozási rendszerében, igen termékeny nézőpontot jelent a jövő embereinek szeretete. Kár, hogy a jelen nemzedék áldozathozatalát a jövő nemzedék érdekében a szerző — ebből a szempontból — nem tárgyalja részletességgel. Bizonyára egyik későbbi művében, még sok